

เพชรพินิจ

สยาม ในอดีต

Siam
in the
past

เรื่องเล่า
และภาพเหตุการณ์
ตำนานเมืองสยาม
ที่ชาวไทย
ควรจดจำ

คนข่าว 2499

รวบรวมและเรียบเรียง

คนข่าว 2499
รวบรวมและเรียบเรียง

สยามในอดีต

คนข่าว 2499 รวบรวมและเรียบเรียง

ราคา ๒๗๕ บาท

๑ ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ.๒๕๕๘ ห้ามลอกเลียนส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ มิเช่นนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ เพชรพินิจ

ในเครือบริษัท เพชรประกาย จำกัด

๘๑ อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย

แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๓๕ # ๑๐๓ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๖๘

Homepage : <http://www.phetpraguy.com>

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

คนข่าว 2499

สยามในอดีต. -- กรุงเทพฯ. : เพชรพินิจ, ๒๕๖๕.

๒๘๘ หน้า.

๑. ไทย-ประวัติศาสตร์ I. ชื่อเรื่อง.

๙๕๙.๓

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๕๗๘-๒๔๖-๓

บรรณาธิการ

พินิจ จันท

ออกแบบปก

มะจิง

ศิลปกรรม

มะจิง

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี แอนด์ เอ็น

๑๙๙ หมู่ที่ ๕ ซอยพุทธบูชา ๔๔ ถนนพุทธบูชา

แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เพชรประกาย จำกัด

๘๑ อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย

แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๓๕ # ๑๐๓ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๖๘

Homepage : <http://www.phetpraguy.com>

อดีตไม่เคยหายไปไหน
เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ มันจะผ่านไปนานเพียงใด
สถานที่ จุดกำเนิดของอดีตนั้นๆ ก็ยังคงอยู่
ภาพเก่าๆ ยังคงเล่าเรื่องราวให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และศึกษาตลอดไป

คำนำสำนักพิมพ์

สยามในอดีต เป็นตำนาน เป็นเรื่องเล่าขาน เปรียบได้เหมือนเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ รวมถึงประเพณีต่างๆ ของคนในยุคอดีต

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้นิยามของคำว่า ตำนาน ไว้ว่า...

(๑) น. เรื่องแสดงความเป็นมาแต่ปางหลังของสถานที่ บุคคล หรือพิธีกรรม เป็นต้น, เรื่องราวมนานที่เล่ากันสืบๆ มา, เช่น ตำนานพุทธเจดีย์, ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว (ข. ตำนาล ว่า เรื่องสมัยโบราณที่เล่าต่อๆ กันมา) (๒) น. เรียกพระปริตรบทหนึ่งๆ ว่า ตำนาน ในคำว่า เจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน. (ข. ตำนาล ว่า เรื่องสมัยโบราณที่เล่าต่อๆ กันมา)

ในหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ของกรมสามัญศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หน้า ๗๔ ได้ให้นิยามของคำว่า ตำนาน และการใช้ประโยชน์จากตำนานในการศึกษาทางวิชาการไว้ว่า...

“เป็นนิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา และเทพนิยายผสมผสาน
เข้าด้วยกัน เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับศาสนา การใช้ข้อมูลจาก
ตำนานต้องตรวจสอบกับหลักฐานอื่น ๆ ให้ดีก่อน เพราะตำนานมัก
จะคัดลอกต่อ ๆ กันมา บางเรื่องมีหลายสำนวน เช่น ตำนานมูลศาสนา
มีถึง ๕ สำนวน การคัดลอกมีข้อความผิดพลาดตกหล่น บางครั้งก็เขียน
ต่อยาวกันเป็นพืด ทั้งที่เป็นคนละเรื่องกัน ทำให้ยากต่อการตีความ”

ดังนั้น ในเล่ม “สยามในอดีต” จึงพยายามคัดลอกให้เหมือน
ต้นฉบับจริงให้มากที่สุด

บรรณาธิการ

คำนำผู้เขียน

อย่างที่ทราบกันเป็นอย่างดีแล้วว่า **ประเทศไทย** หรือมีชื่อทางการว่า **ราชอาณาจักรไทย** ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนและมลายู อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในอาณาเขตประเทศไทย พบหลักฐานของมนุษย์ซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดถึงห้าแสนปี นักประวัติศาสตร์มักถือว่าอาณาจักรสุโขทัยเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งต่อมาตกอยู่ในอิทธิพลของอาณาจักรอยุธยาอันมีความยิ่งใหญ่กว่าและมีการติดต่อกับชาติตะวันตก

อาณาจักรอยุธยาที่มีอายุยืนยาว ๔๑๗ ปีก็เสื่อมอำนาจและล่มสลายไปโดยสิ้นเชิง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงกอบกู้เอกราชและสถาปนาอาณาจักรธนบุรี เหตุการณ์ความวุ่นวายในช่วงปลายอาณาจักรนำไปสู่ยุคสมัยของราชวงศ์จักรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศเผชิญภัยคุกคามจากชาติใกล้เคียง แต่หลังรัชกาลที่ ๔ คือสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ชาติตะวันตกเริ่มมีอิทธิพลในภูมิภาคเป็นอย่าง

มาก นำไปสู่การเข้าเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญาหลายฉบับ และการเสียดินแดนบางส่วน กระนั้น ไทยก็ยังดำรงตนมิได้เป็นอาณานิคมของชาติใด ๆ

ต่อมาจนช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๑ ไทยได้เข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร และในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย และไทยได้เข้ากับฝ่ายอักษะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในช่วงสงครามเย็น ไทยได้ดำเนินนโยบายเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา

ชาวต่างชาติเรียกอาณาจักรอยุธยาว่า “สยาม” เมื่อราว พ.ศ. ๒๐๐๐ เดิมประเทศไทยก็เคยใช้ชื่อว่า “สยาม” มาแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยปรากฏใช้เป็นชื่อประเทศชัดเจนใน พ.ศ. ๒๓๙๙ ทว่าคนไทยไม่เคยเรียกตนเองว่าสยาม หรือชาวสยาม อย่างชาวต่างชาติหรือชื่อประเทศอย่างเป็นทางการในสมัยนั้นเลย ส่วนคำว่า “คนไทย” นั้น จดหมายเหตุลาลูแบร์ได้บันทึกไว้ชัดเจนว่า ชาวอยุธยาเรียกตนเองเช่นนั้นมานานแล้ว

๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๒ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรัฐนิยม ฉบับที่ ๑ เปลี่ยนชื่อประเทศ พร้อมกับเรียกประชาชน และสัญชาติจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” ซึ่งจอมพล ป. ต้องการบอกว่าดินแดนนี้เป็นของชาวไทย มิใช่ของเชื้อชาติอื่น ตามลัทธิชาตินิยมในเวลานั้น โดยในช่วงต่อมา ได้เปลี่ยนกลับเป็นสยามเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘ แต่ก็ได้เปลี่ยนกลับมาเป็นชื่อไทยอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ซึ่งเป็นช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

การเปลี่ยนชื่อจาก “Siam” ในภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส “Thaïlande” มาเป็น “Thailand” ในปัจจุบันนั้น เล่าว่าชื่อ “สยาม” ยังคงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ แต่ชื่อประเทศไทยในภาษาอังกฤษนั้นชาวต่างชาติมักจำสับสนกับ “ไต้หวัน” อยู่เสมอ

นอกจากประวัติความเป็นมาดังกล่าวนี้แล้ว ยังมีเกร็ดความรู้ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับเมืองสยามอีกมากมาย ซึ่งท่านที่สนใจสามารถติดตามอ่านได้ในเล่มครับ

ด้วยความปรารถนาดี

คนข่าว 2499

หมายเหตุ : เกร็ดตำนานเล่าเรื่อง**สยามในอดีต**เล่มนี้ได้คัดลอกจากองค์ความรู้หลายแหล่ง ภาษาที่ใช้ทางคณะผู้รวบรวมและเรียบเรียงก็ไม่ได้มีการดัดแปลงแก้ไขให้ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับเดิม เพื่อคงรักษาภาษาแบบดั้งเดิมเอาไว้ให้สมบูรณ์ที่สุด

สารบัญ

นครศรีธรรมราช
นครแห่งพระราชผู้ทรงธรรม

-๑๕-

ยักษ์สร้างเจดีย์ที่เมืองนครศรีธรรมราช

-๒๕-

เจ้าพ่อพระกาฬที่เมืองลโวทัยปุระ

-๒๗-

เทพารักษ์ทั้ง ๕ ผู้ปกป้องรักษาพระนคร

-๓๓-

เสด็จประพาสแหลมมลายู (ประมาณ ร.ศ. ๑๐๘)

-๓๗-

เสาหลักเมืองสองต้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

-๕๑-

สิงหนคร คู่อารยธรรมโบราณ ตอนที่ ๑

-๕๙-

สิงหนคร คู่อารยธรรมโบราณ ตอนที่ ๒

-๖๗-

จากเมืองห้วยหลวง สู่มืองหนองคาย

-๗๙-

ชาวสยามมีนิสัยชอบลอบจับชาวพม่าไปเป็นทาส

-๘๓-

เราจะย้ายเมืองหลวงไปเพชรบูรณ์

-๘๕-

ตำนานพระปฐมเจดีย์ สูงชันกเขาบินเหิน

-๙๙-

ตำนานรอยพระพุทธรูป กับแผ่นทองคำที่หายไป

-๑๐๕-

ถนนราชดำเนิน ๒๕๐๐

-๑๑๓-

ทีมฟุตบอลทีมแรกของประเทศไทย

-๑๑๗-

นักบินชาวเบลเยียม

-๑๑๙-

น้ำท่วมใหญ่ปี ๒๔๘๕

-๑๒๕-

ประวัติของทุเรียนในประเทศไทย

-๑๒๗-

รถลาก พาหนะสัญจรในสยามประเทศ

-๑๓๓-

วัฒนธรรมการนั่งของ...ยอง

-๑๓๗-

วิเชียรมาศ เพชรแห่งดวงจันทร์

-๑๓๙-

สำเภายานนาวา ฐานอันเป็นพาหนะดุจดัง
สำเภาข้ามโสมะสงสาร

-๑๔๕-

โลหะปราสาท จากมหาศรีวิชัยโลหะปราสาท
บนแผ่นดินสยาม

-๑๔๙-

พระธาตุพนม

-๑๕๕-

พระธาตุอินทร์แขวน

-๑๖๕-

นครโบราณนามว่าหริภุญชัย

-๑๖๗-

มหาศรัทธา...พระบรมธาตุหริภุญชัย

-๑๖๘-

พระบรมบรรพต

-๑๗๓-

พระพุทธรูปโลกเชษฐี วัดสุทัศน์เทพวราราม

-๑๗๗-

มงคลแห่งพระพุทธรูป

แก้วมรกต

-๑๗๙-

พระมงคลบพิตรที่เมืองกรุงเก่า

-๑๙๑-

พระมหาธาตุคู่พระนคร

-๑๙๕-

พระราชอุทยานสราญรมย์

-๒๐๑-

พระพุทธรูปชินราช

-๒๐๕-

พระสมุทรเจดีย์ที่เมืองปากน้ำ

-๒๑๕-

วัดไชยวัฒนาราม

-๒๒๓-

วัดพระศรีสรรเพชญ์ที่กรุงเก่า

-๒๒๗-

วิหารพระมงคลบพิตร

-๒๓๑-

พระศรีอริยเมตไตรย (หลวงพ่โต)
วัดบางขุนพรหมนอก (วัดอินทรวีหาร)

-๒๓๓-

หลวงพ่พระใส

-๒๓๔-

กองสลาก จากห้างแบดแมน
สู่ลานจอดรถกองสลาก

-๒๔๕-

การพระราชทานตราตั้งห้าง

-๒๕๑-

จากบ้านนรสิงห์ สู่ทำเนียบรัฐบาล

-๒๕๕-

ผู้มารับเสด็จรัชกาลที่ ๕

-๒๖๑-

วงเวียน ๒๒ ไมตรีจิตต์/มิตรพันธ์/สันติภาพ

-๒๖๓-

ศาลาสยาม

-๒๖๗-

ศูนย์การค้าสยาม

-๒๖๙-

สะพานปฐมบรมราชานุสรณ์

-๒๗๑-

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ระลึกถึงคุณงามความดี

-๒๗๕-

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (Democracy Monument)

-๒๘๑-

ในอดีตมีชื่อเรียกดินแดนแถบนี้หลายชื่อ เช่น ในคัมภีร์มหานิเทศของอินเดีย
ที่เขียนขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๗-๘ เรียกว่า “ตามพรลิงค์” มณฑลโบราณของเมืองจีน
เรียก “เซี่ยะ-ไท่ (ฉุ-กัว)” “รักตะมฤติกา” (จารึกภาษาสันสกฤต)
ซึ่งล้วนหมายถึง “ดินแดนที่มีดินสีแดง” ตะวันตกนิยมเรียกกันมา
จนกระทั่งต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ คือ “ลิกอร์” สันนิษฐานว่าชาวโปรตุเกสที่เข้ามาติดต่อ
ค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เป็นผู้เรียกก่อน โดยเพี้ยนมาจากคำว่า “นคร”

นครศรีธรรมราช

นครแห่งพระราชผู้ทรงธรรม

สำหรับชื่อ **“นครศรีธรรมราช”** มาจากพระนามของกษัตริย์ผู้ครองนครในอดีต มีพระนามว่า **พระเจ้าศรีธรรมมาไตรราช (ราชวงศ์ศรีธรรมมาไตรราช)** มีความหมายว่า นครอันเป็นสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม หรือ เมืองแห่งพุทธธรรมของพระราชผู้ยิ่งใหญ่

ในยุคที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองนครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอกคู่กับเมืองพิษณุโลก มีขุนนางชั้นผู้ใหญ่ระดับเจ้าพระยาเป็นเจ้าเมือง มีบรรดาศักดิ์ตามพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมืองว่า เจ้าพระยาศรีธรรมราชชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยบรากรมพาหุ

ครั้นเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ตำแหน่งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชว่างอยู่ หลวงสิทธิ นายเวรมหาดเล็ก (หนู) ซึ่งออกไปรับราชการ ตำแหน่งปลัดเมือง เป็นผู้รักษาราชการเมืองนครศรีธรรมราช ครั้นทราบว่ากรุงศรีอยุธยาเสียกรุงแก่พม่า ไม่มีเจ้านายปกครองประเทศ หลวงสิทธิจึงตั้งตัวเป็นเจ้าผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช เป็นอิสระอยู่ก๊กหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๓๑๒ **พระเจ้ากรุงธนบุรี** ยatraกกองทัพไปปราบและจับตัวเจ้านคร (หนู) ได้ และมีพระราชดำริว่า เจ้านครมิได้มีใจกบฏคิดร้ายต่อประเทศ แต่ตั้งตัวขึ้นเนื่องจากบ้านเมืองเป็นจลาจล จึงโปรดเกล้าฯ ให้มารับราชการอยู่ที่กรุงธนบุรี และให้เจ้านราสุริยวงศ์พระเจ้าหลานเธอ ออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช

ต่อมาเจ้านราสุริยวงศ์ถึงแก่พิราลัย พระเจ้ากรุงธนบุรีมีพระราชดำริว่า เจ้านคร (หนู) ได้เข้ามารับราชการ มีความจงรักภักดี และได้ถวายธิดาทำราชการ มีราชบุตร (คือพระพงษ์นรินทร์และพระอินทรอภัย) เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านครออกไปครองเมืองนครศรีธรรมราช และสถาปนาขึ้นเป็น **พระเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าขัณฑสีมา** (หนู) เมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๓ ค่ำจุลศักราช ๑๑๓๘ (พ.ศ. ๒๓๑๙) ปีวอกอัฐศก

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) มีพระราชดำริว่า พระเจ้านครศรีธรรมราชมีความซราทุพพลภาพ ไม่สามารถปกครองบ้านเมืองได้ จึงโปรดให้ออกจากตำแหน่ง กลับเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ และโปรดให้เจ้าอุปราช (พัฒน์) บุตรเขยเจ้านคร ขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๖ (พ.ศ. ๒๓๒๗) ปีมะโรงศก แต่โปรดให้มีศเพียงเจ้าพระยาตามประเพณีแต่เดิม เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีเมือง

นครศรีธรรมราชจึงเป็นเมืองที่เคยมีกษัตริย์ปกครองและมีฐานะเป็นประเทศราช ๘ ปี

ทั้งนี้เมื่อเกร็ดย่อยแล้วว่า เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) รับราชการจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) มีความซื่อสัตย์ จึงทรงยกขึ้นเป็นเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี ตำแหน่งกิตติมศักดิ์ และทรงตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์ (น้อย) บุตรเจ้าพระยานคร (พัฒน์) เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) คนใหม่

แต่มีเรื่องปรากฏหลักฐานในสมัยนั้นว่า เจ้าพระยานคร (น้อย) นี้ที่จริงเป็นราชบุตรลับของพระเจ้ากรุงธนบุรี เนื่องจากเมื่อครั้งเจ้านคร (หนู) ทำราชการอยู่ที่กรุงธนบุรี และถวายธิดาทำราชการฝ่ายในแก่พระเจ้ากรุงธนบุรี และมีน้องสาว (ปราง) มาอยู่ด้วยในวังคนหนึ่ง ความปรากฏตามพงศาวดารว่า เจ้าพระยาพิชัยราชา เจ้าเมืองสวรรคโลกให้ไปขอ เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบก็ทรงพระพิโรธ ว่าเจ้าพระยาพิชัยราชาบังอาจจะเป็นคู่เขยของพระองค์ให้เอาไปประหารเสีย ต่อมาวงศ์ญาติเจ้านครจึงนำธิดา (ปราง) คนนี้ถวายพระเจ้ากรุงธนบุรีเสีย ต่อมาเจ้าพระยานคร (พัฒน์) เมื่อครั้งยังเป็นอุปราชเมืองนครอยู่ ภริยาซึ่งเป็นบุตรเจ้านคร (หนู) เสียชีวิต เจ้าพระยานคร (พัฒน์) ทำความชอบได้เข้าเฝ้าครั้งหนึ่ง พระเจ้ากรุงธนบุรีเห็นว่าภริยาเสียชีวิตก็สงสารจึงจะพระราชทานธิดาเจ้านคร (หนู) ให้ใหม่ และให้นำตัวธิดาคนเล็กเจ้านคร (หนู) ไปพระราชทานแต่นางในกระซิบว่า ดูเหมือนว่านางจะขาดระดูอยู่ แต่พระเจ้ากรุงธนบุรีตรัสว่า “ได้ออกปากให้เขาแล้ว ก็พาไปเถอะ” เมื่อท้าวนางพาริดาเจ้านครไปส่งนั้น เจ้าอุปราช (พัฒน์) ก็ทราบความลับนั้น มีความยำเกรงพระบารมี ก็ต้องรับไว้เป็นท่านผู้หญิงกิตติมศักดิ์อยู่ตลอดอายุ

และนางนันทิมีบุตรกับเจ้าพระยานคร (พัฒน์) เพียงคนเดียว คือ
เจ้าพระยานคร (ปริก)

หัวเมือง ๑๒ นักษัตริ

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด คือพระ
บรมธาตุมีรัศมีล้อมรอบด้วย ๑๒ นักษัตริ ตรานี้มีที่มา คือ

ในสมัยรัชกาลพระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมราชแห่งกรุงตาม-
พรลิงค์ มีพระปรีชาสามารถขยายอาณาเขตได้ครอบคลุมเมืองบริวาร
ทั้งหลาย เมืองบริวารทั้งหมดต้องส่งเครื่องราชบรรณาการแก่พระเจ้า
ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช บรรดาเมืองบริวารทั้ง ๑๒ เมือง ได้แก่

๑. เมืองสายบุรี ใช้ตราหนู เมืองสายบุรีเป็นเมืองเก่าบนฝั่ง
แม่น้ำสายบุรี ประกอบด้วยชุมชนเกษตรกรรมบนพื้นราบริมทะเล
หลายแห่ง จัดเป็นหัวเมืองที่ ๑ ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตริ ถือ
ตราหนู (ชวด) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นอำเภอใน
จังหวัดปัตตานี

๒. เมืองปัตตานี ใช้ตราวัว เมืองปัตตานีเคยเป็นเมืองท่า
สำคัญในภาคใต้ฝั่งตะวันออกซึ่งรู้จักในหมู่พ่อค้าต่างชาติช่วงพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๐-๑๔ ในชื่อ “ลังกาสุกะ” จัดเป็นหัวเมืองที่ ๒ ใน
ทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตริ ถือตราวัว (ฉลู) เป็นตราประจำเมือง
ปัจจุบันคือจังหวัดปัตตานี

๓. เมืองกลันตัน ใช้ตราเสือ เมืองกลันตันเป็นชุมชนเก่าแก่ทางตะวันออกของคาบสมุทรมลายู แต่เดิมประชาชนนับถือศาสนาพุทธและฮินดู ในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ จึงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม จัดเป็นหัวเมืองที่ ๓ ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตราเสือ (ขาล) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งของประเทศมาเลเซีย

๔. เมืองปะหัง ใช้ตรากระต่าย เมืองปะหังเป็นชุมชนทางตอนล่างของแหลมมลายู ติดกับไทรบุรีหรือเกดะห์ จัดเป็นหัวเมืองที่ ๔ ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตรากระต่าย (เกาะ) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งในประเทศมาเลเซีย

๕. เมืองไทรบุรี ใช้ตรางูใหญ่ เมืองไทรบุรีเป็นชุมชนเก่าทางฝั่งตะวันตกของแหลมมลายู พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและบึงตม เดิมประชาชนนับถือพุทธศาสนา ล่วงถึงพุทธศตวรรษที่ ๒๐ จึงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม จัดเป็นหัวเมืองที่ ๕ ในทำเนียบเมืองสิบสองนักษัตร ถือตรางูใหญ่ (มะโรง) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งในประเทศมาเลเซีย ชื่อว่า “เกดะห์”

๖. เมืองพัทลุง ใช้ตรางูเล็ก เมืองพัทลุงเป็นชุมชนเก่าแก่แต่ครั้งพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๓ ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาจากนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่องทุกยุคสมัย จัดเป็นหัวเมืองที่ ๖ ในทำเนียบสิบสองนักษัตร ถือตรางูเล็ก (มะเส็ง) เป็นตราประจำเมือง ปัจจุบันคือจังหวัดพัทลุง